



Pregled časopisâ.

Vrhbosna.* Katoličkoj prosvjeti. Sarajevo (izlazi 2 puta na mjesec, cijena 10 K na godinu). 1910. br. 1.—3.

Lourdes — savremena apologija. — Dr. Ivan Koščak: Odakle? — Henry Joly: Psihologija svetih preveo Mijo Geček. — Miroslav Vanino: Najbolja knjiga o socijalnom životu Belgije.

Hrvatska straža za kršćansku prosvjetu. Senj (izlazi svakoga drugoga mjeseca, cijena 7 K na godinu). 1910. br. 1.—3.

Princip praktičnosti i aktualnosti u filozofiji — U. Talija: Paulsen, moderni filozof: Etika i odgoj naroda. — Katinov: Racionalizam u nauci o spoznaji i u primjeni na vjeru i moral. — O. Petar Grabić: Važnost moderne kritike. — Historija religije. — Petar Vlašić: Moderna kritika i evangjelje. — Dr. K. Eterović: Škola bez Boga ili škola s Bogom. — Katinov: Nietzsche i nietzschejština kod nas. — Dr. K. Eterović: Pijo X. i filozofija modernistâ. — (Bez autorovog ime-

na): Fisiognomija. — Kulturna načela i rad naprednjakâ. — G. G. Filozofija u Americi.

Savremenik. Mjesečnik društva hrv. književnika. Zagreb (izlazi svaki mjesec, cijena 12 K na god.) 1910. br. 1.—2.

H. Barić: O najnovijem prijevodu Danteova Pakla.

S. Miholić: Starorimski tahigrafski spomenici na hrvatskom tlu.

Dr. A. Schneider: Prilozi za rasudjivanje slika u akadem. galeriji Strossmayerovoj.

Serafinski perivoj. List za katol. prosvjetu i zabavu. Sarajevo (izlazi svaki mjesec, cijena 5 K na godinu) 1910. br. 1.—2.

Dr. Jelinić: Zaboravljeno književno djelo popa glagolaša. — O. Antun Cikojević: Apologija indeksa. — Don P. Škarica: Ulomci iz rukopisa „Glagolica i svećenstvo“ s osobitim obzirom na starodrevnu župu Poljice.

Voditelj v bogoslovnih vedah. Maribor (izlazi 4 puta na godinu, cijena 5 K) 1910. I. svezak.

Dr. Guido Rant svršava svoju študiju: Monoteizam kod Izraelaca, u kojoj najprije izlaže razna mnijenja, kojima nastoje ne-

* U pregledu hrvatskih časopisa, koji se bave vjerskim i teološkim pitanjima označiti ćemo samo naslov dotičnih rasprava.

koji istraživaoci historije religijâ rastumačiti izvor monoteizma kod Izraelaca. Zatim govori o tom što nas uči sv. pismo o izraelskom monoteizmu i njegovom izvoru u doba Abrahama i njegovih nasljednika te za vrijeme njihovog boravka u Egiptu i dolazi do zaključka, da je prvotna i jedino legitimna religija kroz sve vrijeme kod Izraelaca bio monoteizam a izvor mu je objava, koja je osvjedočila Abrahama, Mojsiju i njihove nasljednike da bivuje neki duh, koji neizmerno nadvisuje sve naravne sile. Ta objava, kojom se je Bog objavio svakomu pojedinom voditelju, kojega je pozvao, obćuvala je Izraelce, da nisu upali kao ostali orientalni narodi u politeizam. Objava je bila nadnaravno sredstvo po kojem je duh božji obćio sa ćovječjim duhom, te mu tako saćuvao neokaljano monoteizam. Pokazuje takodjer kako su u poćetku napomenute teorije nedostatne da razlože postanak monoteizma kod Hebreja.

Dr. A. Stegenšek: Vijesti o staroj i novoj domaćoj crkvenoj umjetnosti.

Dr. I. Tomažić: „Veto“ ili „exclusiva“ kod izbora pape. To je nastavak rasprave, koja je nastala povodom dekreta kojim je Pijo X. ukinuo „veto“. Pisac raspravlja o „vetu“ sa historijskoga i pravnoga gledišta. U ovom broju „Voditelja“ govori o izvršivanju državne ekskluzive u drugoj polovici XVI. stoljeća, o premoći španj. monarhije, o španjolskom uplivu na papinske izbore, o formalnom razvoju državne ekskluzive i o premoći Franceske.

A. Stergar: Kako valja ustanoviti podružnicu ili konferencu sv. Vinka pavl.

Ćlanak je sasma praktićne naravi, te nam u 10 toćaka pokazuje, kako se moće utemeljiti podružnica sv. Vinka.

Ćas. Znanstvena revija Leonove drućebe. Ljubljana (izlazi 10 puta na godinu, cijena K 5). 1910. 1.—3. svezak.

Franjo Terseglav: Moderni i kršćanski Krist. Tko je Krist, što je ućio? Za katolike i one kršć. vjeroispovjesti, koje Isusa Krista drće sinom boćjim taj je problem jasan. Doćim je za onoga, koji u Kristu vidi samo ćovjeka taj problem nepojmljiv, jer ako je bio ćovjek, nije bio kao što su obićno ljudi — što je dakle bio? Tu su mnijenja vrlo različna i promjenljiva. Što se danas tvrdi sutra se zabacuje a prekosutra opet uspostavi. Ako prodjemo pojedine savremene pisce (Tolstoj, E. v. Hartmann, Nietzsche, Paulsen, Harnack, Kautsky itd.) koji se bave tim problemom, uvidjeti ćemo, da oni Krista shvaćaju skroz jednostrano (drće ga idiotom, prezirateljem svijeta ili opet ljubiteljem ćivota i veselja, za sentimentalna ćovjeka ili pak za odrešitog i punog sarkazma itd.) i tako se radjaju razni i protuslovni prikazi Kristove osobnosti. A razlog je tomu taj, što Kristu nijekaju njegovo boćanstvo i što ga ne razmatraju u okviru njegove Crkve. Tek onaj će Kristovu osobu razumjeti, koji ga priznaje Bogom i koji ga traći u svim evanjeljima i u Crkvi njegovoj.

F. Fr. Stelè: Crkva sv. Klimenta u Rimu i sv. braća Ćiril i Metod. Već 50 godina traći se mjesto na kojem bi imao biti grob sv. Ćirila, ali se još nije našlo. Mnogo su na tom radili de

Rossi i Wilpert. Pošto je crkva sv. Klimenta važna ne samo za nas nego i uopće za povijest crkv. umjetnosti, to pisac podaje najprije povijest crkve sv. Klimenta s obzirom na grob sv. Ćirila.

(Članak se nastavlja).

U drugom se članku počinju tumačiti slike, koje se nalaze u staroj, podzemnoj crkvi sv. Klimenta u Rimu. Te slike prikazuju prenos tjelesnih ostanaka nekoga sveca iz Vatikana u crkvu sv. Klimenta. Na slici vidimo s desne strane rimski žrtvenik, gdje papa, sv. Kliment služi sv. misu. To nam predstavlja crkvu sv. Klimenta, prema kojoj se približuje sprovod. Četvorica nose tijelo mrtvoga sveca iza njih idu oni koji prate sprovod s papom na čelu, kojega sprovodjaju dva biskupa, jedan sa aureolom, drugi bez nje. Arheolog Rossi je držao, da je to sprovod sv. Ćirila, dočim Wilpert i s njim noviji arheolozi drže, da je to sprovod sv. Klimenta, kojega prate sv. Ćiril i Metod. Pisac ove rasprave nadodaje, da je moguće i razumljivo, da su ona dva biskupa, koji prate papu, sv. braća Ćiril i Metod, ali mu se ne čini, da nužno tako mora biti.

Časopis katoličkého duhovenstva. Redaktori: Dr. F. Hryštufek, Dr. I. Tumpach, Dr. A. Podlaka. U Pragu. God. 1910. Svez. 1. i 2.

Odlični ovaj znanstveni bogoslovni časopis češki izlazi u svescima 10 puta na godinu, svaki svezak obuhvata od prilike 5 tiskanih araka. Lanjsko godišće Časopisa broji 680 stranica. Kao prilog Časopisu izlazi 4 put na godinu bogoslovna smotra za sveukupnu bogoslovnu literaturu slavensku u latinskom jeziku „Sla-

vorum litterae theologicae“. Lanjsko godišće smotre broji preko 15 tiskanih araka sa 248 stranica bez stručnoga indeksa imena i stvari, koji je ove godine izašao. Časopis sa smotrom stoji na godinu 9 K, smotra sama 6 K. Časopis se pretplaćuje kod kn. arcib. knjigotiskare (Rohliček i Sjevvers) u Pragu 190-I.

Dosad izišoše dva sveska Časopisa. Koliko se može vidjeti, i ovo će godišće donijeti Ćesima lijepih znanstvenih radnja. Tako je Dr. M. Mikulka započeo već u 1. sveska veću svoju patrističku raspravu: „Život sv. Ćirila Jeruzalemskoga i njegova nauka o utjelovljenoj Riječi“. — Dr. V. Pavlik počeo je obrađivati ulomak iz češke crkvene povijesti: „Češki kralj Juraj i kompaktata“. Od drugih započetih rasprava napominjeno juridičke i historičke radnje: „Papinski legati“ od Dra. F. Hryštufka; „Konstitucija Sapientis consilio, novi ustavni zakon rimske kurije“ od Dra. Al. Soldáta; „Koliko je premonstranski red sudjelovao u djelu Bolandista Acta Sanctorum“ od opata Sal. Roubičeka. — O ovim ćemo raspravama izvijestiti, kad se koja dovrši.

Sad ćemo izvijestiti samo o 3 rasprave, koje su u prva dva sveska dovršene.

Olomučki profesor dr. Rik. Špaček razvija u jednoj raspravi pitanje: „Je li moderna protestantska teologija našla historičkoga Isusa?“ Protestantski bogoslovi zabacise Isusa vjere pa stadoše tražiti historičkoga Isusa. Da li ga našoše? Dr. Š. navodi rezultate glavnih zastupnika protestantskih, koji su ispitali život Isusov (Kähler, Beyschlag, Herrmann, Reischle, Ritschl, Vischer, Sell, Schweitzer)

i pokazuje, kako su svi ovi do žalosnoga odgovora došli. Isusa historičkoga ne mogu naći. Zabacivši obavljenu istinu evanđeosku moraju ti bogoslovi da padnu u skepsu a onda u negaciju svega.

Vrlo zanimiva je biblička študija: »Može li se biblički šabbat poistovetovati s babilonskim šabbatu?« što ju je napisao benediktinac P. Inocencije R. Kaulich. Glasoviti je Delitzsch ustvrdio, da se židovska subota a naša nedjelja osniva na šabbatu starodavnog kulturnog naroda među Tigrisom i Eufratom. K. vrlo spretno raščinja tvrđaju Delitzschovu i upravo ništi njegove dokaze. Niti je izvještaj biblički o postanku subote tako protuslovan i nejasan, da bi valjalo postanak subote tražiti u Babilonu — kako to Delitzsch tvrdi — niti je sličnost između Židovskoga „šabbat“ i babilonskoga „šabbatu“ tolika, da bi nas i najmanje nukala na to. Posve je drugo „šabbat“ a posve drugo „šabbatu“. Rasprava je izvrсна.

Pod naslovom „Dvokrštenici broumovski“ piše P. L. Winter o vjerskoj sljedbi anabaptista, koji se u posljednje doba (od g. 1859. do danas) stadoše širiti po selima okolo Broumova u sjevernoj Moravskoj na pruskošleskoj granici. Nauku ovih anabaptista svodi W. na nauku, kako ju je učio glavni bogoslov anabaptista u 16. vijeku Dr. Baltazar Hubmaier. Hubmaier je sam početkom 16. stoljeća u Moravskoj osnovao veliku dvokršteničku općinu u Mikulovu, no ta je s vremenom propala. Današnji broumovski dvokrštenici su odmetnici od katoličke crkve — većinom seljaci i obrtnici — a na otpad ih navelo čitanje Hubmaierovih spisa unesenih iz Pruske.

Dosad je jalovo svako nastojanje privesti dvokrštenike natrag u crkvu katoličku.

Uz rasprave imade svaki svezak rubrike za „različne stvari“ i za „literaturu“. Među „različnim stvarima“ imade zanimivih kratkih vijesti historičkih, juridičkih, pastoralnih, arheoloških itd. većinom od Dra. I. Tumpacha. U „literaturi“ ojeñuju se nove bogoslovne knjige i češke i nečeške.

La civiltà cattolica. Godište 61. 1910. Vol. I. Izlazi u Rimu svakih 14 dana. Uregjuju oo. Isusovci, kojima je ureggivanje toga časopisa povjerio Pijo IX. Sveska (od početka) 1429. od 1. jan. 1910. cijena 25 tal. lira za inoz.

Imade uvodni članak od aktualne vrijednosti „Azione cattolica in Italia“ (Katolički pokret u Italiji), u kojem se pisac osvrće na ono, što je u tom pogledu učinjeno, i što bi se još imalo učiniti, te se obazire na razliku između Italije i Njemačke, po uzoru koje je uregjen katol. pokret u Italiji od vremena Pija X.

Le accuse contro il catechismo (Tužbe na katekizam). U Italiji je na dnevnom redu pitanje, imade li se katekizam u školama učiti ili ne. Loža zahtijeva, da se katekizam isključi posvema iz svih škola, pa ma roditelji izričito zahtijevaju, da se obuka drži; ona hoće da se pučke škole laiciziraju. Katolici zahtijevaju, neka ostane sloboda obučavanja, pače neka se roditeljima, koji su u ogromnoj većini katolici, zakonom državnim zajamči pravo, da smiju svoju djecu u pučkim školama dati obučavati u katekizmu i kršćanski odgajati; oni hoće da škole budu konfesionalne. Vlada pako kani udariti nekim srednjim

putem, da bude pravo i katolicima i framasonima, ali ona za pravo nije ugodila ni jednima ni drugima, već se je borba razmahala jače. U članku se pobijaju razlozi za ukinuće katekizma.

S. Carlo e la restaurazione cattolica (Sv. Karlo Borromejski i obnova katolicizma). To je nastavak lijepe radnje, da se prigodom 300 godišnjice kanonizacije sv. Karla pokaže, što je sve taj velikan učinio, da se obnovi, reformira katolički život.

S. Clemente Romano ed il miracolo (Sv. Kliment papa rimski i čudo). To je nastavak dugog (počeo 1. svibnja 1909.) apologetičkog članka protiv Harnacka, koji u svojem najnovijem djelu: „*der erste Klemensbrief*“ eine Studie zur Bestimmung des charakters des ältesten Heidenthums — Sitzungsberichte der königlich-preussischen Akademie der Wissenschaften. 1909. III. p. 38 - 63. kuša dokazati, da za sv. Klimenta nije čudo imalo nikakove važnosti po religiju. Učeni pisac Herman van Laak uspješno pobija argumentaciju Harnackovu, koja ima neku sjajnu vanjštinu, ali nije logična niti se drži pravila zdrave hermeneutike.

Sveska 1430. od 15. januara 1910.

Il sacrificio espiatorio secondo i teosofi. Apologetski članak protiv francuske spisateljice Besant, koja je član društva teosofičkoga, i koja u svojim spisima najradije govori o pomirovnoj žrtvi tvrdeći, da je Crkva katolička izvrnula apostolsku nauku o pomirenju (ekspiaciji) mijenjajući pojam oslobogjenja od ropstva vražjega u oslobogjenje od srdžbe Božje po žrtvi, u kojoj je Krist

sebe postavio mjesto ljudskoga roda.

Carlo Marx e il valore di Cambio. Raspravlja socijalno pitanje i to upravo onu poznatu teoriju Marksovu o vrijednosti.

Il concetto del paradiso Dantesco (Pojam Danteovog paradiza). Pisac pokazuje na uzvišenost predmeta i poteškoće kod obragjivanja; ističe potrebu i nuždu teološkog znanja u pjesnika; poregjuje pojam o paradizu dogmatički s onim što ga stvorila pjesnička fantazija; govori napokou o blaženstvu duše i tijela i kako je umni pjesnik poslužio se tom naukom u svojoj božanstvenoj komediji.

I precedenti della riforma cattolica in Italia nel secolo XVI (Preteče katoličke reformacije u Italiji u XVI. vijeku).

Sveska 1431. od 5. febr. 1910.

La Cometa Halley e papa Callisto III. (Halleyeva repatica i papa Kaliksto III.). Povjesnička študija, u kojoj se na temelju dokumenata dokazuje, da papa Kaliksto III. u svojoj buli od 29. lipnja 1456., u kojoj odredio bješe javne molitve i ophode, da se sretno svrši bitka kršćanske vojske pod Hunjadijem i sv. Ivanom Kapistranskim kod Beograda, nije ni spomenuo repatice, koja se one upravo godine pojavila. Kasniji kroniste, navodeći ta dva fakta: bulu Kaliksta III. i novu repaticu, podmetnuli su Kalikstovoj buli, da govori i o repatici kao navjestiteljici rata i nesreće prema pučkom vjerovanju. Dapače dometnuše drugi, da ju je i izopćio, prokleo. Tu je klevetu na papu Kaliksta III. iznio onomadne ravnatelj observatorija u Rimu E. Millosevich, jadni nasljednik slavnoga Secchia,

u Torinskoj smotri za astronomiju u članku „La cometa di Halley“. No na svoju nesreću veli, da se 9. augusta bila ljuta bitka pod zidinama Beograda, da je trajala dva dana i da je po noći, koja ta dva dana dijeli, sjala repatica Halleyeva. Historički je zamjenjeno, da je bitka bila 21. i 22. srpnja, a po zapiscima florentinskoga savremenoga astronoma Toscanelli-a slijedi, da se je kometa u Italiji vidjela između 8. lipnja i 8. srpnja iste godine. Dakle nipošto 9. augusta. Ove netočnosti Miloševićeve bacaju nemilu sjenu na njega, to većma što imade astronom n. pr. Englez Chambers i Francuz Faye, koji su doznajući za istinu po vrelima lojalno priznali, da je to samo legenda o Papi Kalikstu III. i repatici.

Giuseppe Marchi S. I. dopo cinquant' anni. To je biografija znamenitog arheologa, o kojem se doduše malo znade, ali koji je na tom polju mnogo učinio uz de Rossi-a, Bosia i dr., te kojemu na spomenploči stoji pisano: Josepho Marchio . . . eorundem (sc. antiquitatum) studiorum amplificatori et vindici . . .

Mimo spomenutih većih članaka u svakoj svesci pod naslovom Rivista della Stampa recensiraju se opširno više najnovijih djela, a pod naslovom Bibliografia nalaze se kraće recenzije novih djela i izdanja. Pod naslovom Cronaca contemporanea nalaze se dopisi o važnijim događajima po cijelom svijetu. Cose Romane, Cose Italiane, Cose straniere; u ovim posljednjim su dopisi iz ostale Evrope, Azije i Amerike. Na koncu se spominju djela poslana uredni-

štvima na preporuku prema strukama.

Revue pratique d'apologétique. Paris, G. Beauchesne et Cie (izlazi dva puta na mjesec, cijena Fr. 12). 1910. od 1. siječnja do 1. ožujka (br. 103.—106).

I. Guibert: Qu'est-ce que la Pureté? (Što je čistoća?) Tamo je čistoća, gdje volja vlada ćutilnim životom. Čiste duše dakele nisu kao nebeski duhovi — bez tijela, nego pobjednici tijela.

H. Lesêtre: L' Epiphanie (Bogojavljenje). Ta svetkovina na istoku — i prije nego što se uvela zapadna svetkovina božića — protezala se je na manifestaciju Spasiteljevu, na teofanije a ne u prvom redu na njegovo rođenje. Isto je značenje imala na zapadu, kad je došla tamo sa istoka. Danas je to svetkovina u kojoj se sjećamo kako su magi došli i klanjali se Isusu.

M. D'Herbigny: Les arguments apologétiques de saint Augustin (Apolog. dokazi kod sv. Augustina). To je nastavak rasprave, koja je lane izlazila u tom časopisu. U njemu se svesci govori o Crkvi. Na njenu božansku misiju zaključuje sv. Augustin iz čudesa — specijalno iz prorocanstva — i iz činjenica (L' Église prouvée par le miracle, par sa transcendance).

G. Lapeyre: La crise du Luthéranisme (Krizu luteranizma).

I. Guibert: La pureté est-elle utile? (Jeli čistoća korisna?) Odgovor jest pozitivan, jer svi veliki interesi ovise o napretku ili nazatku u čistoći. Ona je korisna za tjelesno zdravlje, za duševnu jakost, ona ujedinjuje obitelji i pribavlja im štovanje, ona učvr-

šćuje ljudsko društvo, unapređuje čovječanstvo, vodi do štovanja Boga. To G. dokazuje tako da nam predočuje štetu, koju nanaša nečistoća u individualnom i socijalnom životu.

M. D' Herbigny: Apolog. dokazi kod sv. Augustina. Imade više kršć. skupina, koje sve tvrde da su oni Crkva. Koja od njih govori istinu? Ona, koja je sveta, jedinstvena i katolička, a katolička je ona, koja je tradicionalna.

Ph. Ponsard: Valeur éducative du sentiment religieux (Odgojna vrijednost religioznog čuvstva).

Zeitschrift für katholische Theologie. Innsbruck, Rauch (izlazi 4 puta na godinu, cijena 6 K) 1910. 1. svezak.

I Stiglmayr S. I.: Opus imperfectum in Matthaeum. To djelo, koje je lat. komentar u evanđelje Matejevo pripisivalo se do u 16. stoljeće sv. Ivanu Kristostomu, dok nije Erazmo to mnijenje počeo pobijati. Od tada se živo diskutira o starosti, porijetlu i izv. jezika toga spisa kao o osobi nepoznatoga pisca. Danas se gotovo općenito drži, da je taj spis nastao između 4. i 5. stoljeća i to u jednoj lat. provinciji na Dunavu (možda u Panoniji), originalni jezik da mu je latinski a pisac neki arijanski biskup.

Stiglmayr protiv toga nazora dokazuje u ovoj študiji, da je originalni tekst grčki, što dokazuje sa grecizmima, koji su u tom spisu te iz toga što se je pisac služio septuagintom, i grčkim izvorima a vrlo malo lat. izvorima. Postanak toga djela stavlja u početak petoga stoljeća, na što zaključuje iz crkveno-religioznih prilika na

koje se oslanja Opus imperfectum. (Članak se nastavlja).

H. Wiesmann S. I.: Die Einführung des Königtums in Israel (1 Sam. 8—12) (Uvedenje kraljevstva u Izraelu). U prvoj knjizi Sam. 8—12 pripovijeda se, kako je uvedeno kraljevstvo kod Izraelaca. Običajno tumačenje te vijesti tako ga uzima i brani kako se nalazi u sv. pismu. Ali ako se taj tekst temeljitije razvidi, moramo doći do gdje kojih stvarnih poteškoća, koje kritičari osobito ističu, dapače hoće da pokažu da imade u tom tekstu protuslovlja od nemale važnosti. Da se te poteškoće i protuslovlja mogu protumačiti, uzimlje se sada općenito, da je ta vijest sastavljena po dvjema izvještajima. I zaista imade poteškoća, koje se običajnim tumačenjem potpunoma ne riješavaju, stoga se i katol. učenjaci sve više približuju tome tumačenju. Wiesmann ustaje proti tomu, jer se ovdje ne radi o paralelnim nego o potpunoma različnim izvještajima, koji si u bitnim točkama protuslove, te predlaže drugo riješenje. Njegovo se riješenje temelji na tomu, što je promijenio obični red stihova kod 1. Sam. 8—12 kako se to češće radi u st.-zavj. egzegezi, a napose onda, ako se čini da je tekst nesuvisao i manjkav. Time je stigao dva sasna različna dijela. Jedan se dio proteže na kraljevstvo, a drugi na rat s Amoničanima. Tako su glavne poteškoće i protuslovlja odstranjene.

Biblische Zeitschrift (izlazi 4 puta na godinu, cijena 12 M) Freiburg, Herder, 1910. br. 1.

Dr. A. Schulz: Die Ausdehnung der Sündflut nach der Hl. Schrift (Opseg općega

potopa po sv. pismu). Gotovo kroz 18 stoljeća učilo se u kršćanstvu, da je potop pokrio cijelu zemlju i uništio sve ljude i životinje koje su bile izvan arhe. To shvaćanje odgovara sasvim riječima sv. pisma s obzirom na zemlju i s obzirom na ljude. Ovima se riječima hoće uzeti dokazna snaga time, da se kaže, da u sv. pismu izrazi „cijela zemlja“ i t. d. ne znače nužno cijelu zemaljsku površinu. A dokaz zato su mjesta Gn. 41, 54 sq. Dt. 2, 25, Dj. ap. 2, 5. Jasno je, da se pod tim izrazima ne razumijeva cijela površina zemaljska našega planeta, u onom smislu u kojem mi tu riječ rabimo. pisci tih mjesta mislili su cijelu njima poznatu zemlju — u koliko je onda bila površina zemlje poznata. U sv. pismu često izraz „cijela zemlja“ ne znači ništa drugo nego cijeli tada bilo piscu bilo čitateljima poznati svijet, objektivno dakle samo jedan dio onoga, što mi zovemo cio svijet. Subjektivno se dakle misli na cijeli svijet, cijelu zemlju, a objektivno samo jedan dio njezin. Stoga nemamo po bibl. načinu govora nikakovog dokaza za to, da bi značio potop raširen po cijeloj zemlji u smislu pripovjedača samo jedan dio zemlje — zato se i kroz toliko stoljeća taj tekst nije drugačije ni shvatio nego s obzirom na cijelu zemlju. Tome se ali protive važni znanstveni razlozi — stoga danas gotovo nitko ne vjeruje u potop, koji je imao obuhvatiti cijelu našu zemlju. Obično se uzima da je potop bio raširen samo po jednom dijelu zemlje. Znanost je dakle dovela egzegete da su otstupili od doslovnog tumačenja bibliji o opć. potopu i od „consensus unanimitatis“.

Da se je prije drugačije držalo razlog je nedostatna prirodoslovna spoznaja, koja se mora prenijeti i na pisca dotične vijesti.

Slično je pitanje, da li je samo subjektivno istinito, da se je spasila jedino obitelj Noe, dočim su svi ostali ljudi propali? Ako je ljudski rod za vremena potopa bio raširen po čitavom svijetu tada je mogao samo jedan dio propasti i to onaj gdje je potop vladao. Etnografija, lingvistika i paleontologija govore proti sveopćem uništenju roda ljudskoga, kako je u bibliji opisan. Svakako bi to ograničenje bilo tako u protuslovlju sa sv. pismom kao geograf. ograničenje. Niti dogmatički razlozi nisu take naravi da bi tražili antropološku općenitost potopa.

I. Göttberger: Koh 12, 5 nach der Pešitto.

Dr. Simon Landersdorfer: Der Gott Nisrok. U 4. knjizi Kraljeva 19, 36, 37 pripovijeda se tragički svršetak asirskoga kralja Sanheriba „kad se klanjaše u domu Nisroka, boga svojega“. Do sada nije još uspjele Nisroka identifikovati sa kojim od asirskih bogova. Asirski bog Nisrok, kojemu je to pravo ime, je bog rata. Sanherib ubijen je u Ninivama. U Ninivama se je osobito štovao bog rata Ninib. Iz toga zaključuje L. da je vjerojatno da je Nisrok identičan sa Ninibom.

Dr. W. Wilbrand: Ambrosius und der Kommentar des Origenes zum Römerbriefe. W. dokazuje da su četiri lista Ambrozija (list 72, 34, 35, 36) ovisni o komentaru poslanice Rimljanima, koji potječe od Origena.